

EAMES? AKO TO KRESLO?

Dvojica Charles a Ray Eamesovci bola cool ešte predtým, ako sa z dizajnérov stali superhviezdy, s ktorých menom je spojených niekoľko kultových nábytkových kúskov 20. storočia. Eames Demetrios ich zažil hlavne ako veľmi zábavných starých rodičov. Fotografovali, nakrúcali filmy, navrhovali nábytok aj architektúru. A len tak mimochodom ho učili, čo je pre nich dobrý dizajn.

TATIANA VAVROVÁ

S krstným menom Eames ste akoby boli „nadizajnovaný“ na to, aby ste sa starali o odkaz vašich slávnych starých rodičov Eamesovcov.

Môže to tak vyzerať (smeje sa). V skutočnosti to bolo jednoduchšie. V celej rodine boli iba ženski potomkovia, takže keď som sa narodil ja, moji rodičia považovali za skvelé aspoň takto zachovať meno Eames. Nakoniec som však predsa len prevzal i vedenie rodinnej nadácie.

Bolo pre vás toto „dedičstvo“ slávneho mena niekedy aj záťažou?

Viete, za ich života boli Charles a Ray oveľa menej slávni, ako sú teraz. Nebolo to ako vyrastať s Bradom Pittom a Angelinou Jolie. Boli to len moji starí rodičia, skvelí ľudia. Až na strednej škole som si uvedomil, že sú možno niečím iní. O dizajne som sa učil od nich, ale určite nie cez nejaké prednášky. Bolo to skôr o myšlienke Charlesa, že dizajnér má byť ako veľmi dobrý hosť, ktorý predvída požiadavky a očakávania hosťa. Toto ma učili, aj keď to nebolo o množstve slov.

Trávili ste s nimi veľa času?

Žili v Los Angeles, my v San Franciscu, čo nie je ďaleko. Vidávali sme sa dosť často. Nanešťastie Charles zomrel, keď som bol na strednej škole. No potom som sa presťahoval a posledné tri roky, kým zomrela, som bol veľmi blízko Ray. To bolo skvelé.

Zažili ste ich pri spoločnej práci?

Zbožňoval som ich dielňu, vždy sa tam niečo dialo, pracovali na modeloch, robili filmy. Tiež som sa v niektorých objavil. Museli by ste ich vidieť v akcii. Energia toho miesta bola fantastická.

Dielňa bola súčasťou ich slávneho Eames house?

Nie, ten bol pre mňa obyčajným domovom starých rodičov.

Bol nejaký konkrétny moment, keď ste si uvedomili, že sú špeciálni, slávni?

Špeciálny môžete byť, aj keď nie ste slávny. Vždy som teda vedel, že sme špeciálni, aj keď som netušil, či si to myslia aj ľudia z okolia. Už keď som mal možno šesť rokov, uvedomil som si, že nie všetci, keď navštívia svojich starých rodičov, uvidia nový skvelý a zábavný film, ktorý urobili. Musíte si uvedomiť, že koncept rockstar dizajnérov vtedy neexistoval. To, že ich práca začína byť dobre známa, som si uvedomil na jednej prednáške na strednej škole. Profesor na nej ukazoval fotky Eames house. Po hodine som mu hovoril, „hej, to je dom mojich starých rodičov“. Povedal mi, že videl moje meno na zozname študentov a bol zvedavý, či mám s tými dizajnérmi niečo spoločné.

Prečo získali najslávnejší dizajnéri v posledných desaťročiach status rockových hviezd?

Chcel by som veriť, že ľudia takto uznávajú dôležitosť

*Dobry dizajn
ma riesit problemy
ludi, a riesit
ich krásnym
spôsobom.*

CHARLES A RAY EAMESOVCI
MODERNISTICKÍ AMERICKÍ DIZAJNERI, KTORÍ BOLI
OD ZAČIATKU 40. ROKOV MANŽELMI, SA PRESLÁVILI
SVOJIMI ORGANICKÝMI NÁVRHMI NÁBYTKU. PATRIA
MEDZI NAJVÝZNAMNEJŠÍCH DIZAJNEROV 20. STOROČIA.
VENOVALI SA TIEŽ ARCHITEKTÚRE, FILMU, TYPOGRAFII,
VÝSTAVÁM, TEXTILU. CHARLES ZOMREL V ROKU 1978, JEHO
ŽENA RAY PRESNE NA DEŇ O 10 ROKOV NESKŔOR.

FILOZOFIU DIZAJNU BY MALO BYŤ RIEŠIŤ PROBLÉMY ZÁKAZNÍKOV KRÁSNYM
SPŔOSOBOM. TO VŠAK NEZNAMENÁ, ŽE INŠPIRÁCIA BY NEMOHLA PRÍSŤ Z NEČAKANÝCH
ZDROJOV. TECHNIKU OHÝBANIA PREGLEJKY ZAČALI ROZVÍJAŤ MANŽELIA EAMESOVCI
EŠTE POČAS DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY PRI DODÁVKACH PRE LETECTVO, AŽ NESKŔOR JU
POUŽILI NA STOLIČKÁCH ČI DETSKEJ HRAČKE.

kvality ich práce a dizajnu. Ale v skutočnosti sa často rozhovory o dizajne zvrtnú na rozhovory o štýle, čo je niečo úplne iné. Dizajn má ľuďom umožniť žiť lepší život.

To je pre vás definícia dobrého dizajnu?

Myslím, že v dobrom dizajne je ochota, povedal by som, podľahnúť ceste. Tou cestou myslím objavovanie vecí, učenie sa, vyhýbanie sa predsudkom. Má riešiť problémy ľudí, a riešiť ich krásnym spôsobom. Niekedy len čistota, akým sa taký problém vyrieši, sa stáva novým druhom krásy.

Skúste dať príklad.

Keď sa venujete dizajnu, priatelia sa na vás často obracajú s touto témou. A často sa na dizajn sťažujú. Keď mi niekto povie, že si kúpil nový kávovar, ktorý však riadne

nefungoval, zdôvodní to jeho predizajnovanosťou. Ja mu odpovedám, že bol dizajnovaný príliš málo. Dizajn si často zamieňame za vizuálne stvárnenie. Tým prichádzame o to najlepšie, čo môže dobrý dizajn priniesť.

Je to o funkcionalite. A tá môže byť radosťou. To je pre mňa na dizajne najlepšie, krása skrytá vnútri. Charles a Ray mali prístup „the-way-it-should-be-ness“ („tak to má byť“). Znamená to, že keď je objekt dobre nadizajnovaný, tak vyzerá, že ani dizajnovaný nie je, jednoducho taký má byť.

Eamesovci nikdy nepracovali tak, že by na klienta delegovali porozumenie problému. Nikdy od neho nechceli, aby im povedal, čo chce vyrobiť a oni by to urobili iba krásne. Vždy všetko dôkladne skúmali sami. Možno ste videli ich film Sily desiatky (Powers of Ten). V jednom zábere sa od pikniku dvoch ľudí postupne vzdialili až na pokraj vesmíru, aby sa vrátili späť a zaostriili až do bun-

PRESLÁVENÉ EAMES LOUNGE CHAIR A OTOMAN VYTVORILI CHARLES A RAY V ROKU 1956, PREDÁVA SA DOTERAZ. UŽ V ČASE VZNIKU TO BOL NÁBYTOK URČENÝ PRE HIGH-END KLIENTELU, PODLA TVORCOV PREDSTAVOVAL „ŠPECIÁLNE ÚTOČISKO PRED ÚSKALIAMÍ MODERNEHO ŽIVOTA“. JE VYSTAVENÝ V NEWYORSKOM MÚZEU MODERNEHO UMENIA.

ky na ruke muža na deke. Nikoho si na špeciálne efekty nenajali, sami robili aj zber vedeckých dát. Ten film je čistým vyjadrením ich spôsobu práce.

Bolo pre ich tvorbu najpodstatnejšie, že boli spolu?

Každý z nich bol výnimočný, ale určite výsledok ovplyvnilo to, že pracovali spoločne. Tvorili prototypy všetkého. Skice takmer nerobili, namiesto toho si vytvárali 3D modely. Tam už naozaj zistíte, o čom tá stolička má byť. Zvlášť keď vymysleli využitie techniky ohýbanej preglejky. V ich tvorbe boli vždy obdobia, keď sa oni dvaja vrhli na skúmanie nových techník, smerov. Ako Charles hovorieval, znamenalo to možnosť chýb a riziko, ale podstupovali ho.

Keď sa teraz povie Eames, ľuďom zväčša vyskočí pred očami známe kreslo či stolička, ak sa pohybujú

v architektúre, možno ich slávny dom. Ale asi to nebola priamočiara cesta.

Zoznámili sa v roku 1940, o rok neskôr sa zosobášili. Štyridsiate roky boli ťažké pre celý svet, ale aj pre nich a ich kariéru. Začali rozvíjať techniku ohýbania preglejky (cez vojnu pracovali napríklad pre letecký priemysel), neskôr ju rozvíjali pri stoličkách. Spočiatku ich produkovali sami, potom výrobu prevzali v USA firma Henry Miller a v Európe Vitra. Od priameho predaja sa posunuli k licenčným poplatkom a nejaký čas boli preto na mizine. Skutočne úspešní začali byť, až keď v 50. rokoch priniesli plastovú stohovateľnú stoličku. Fascinuje ma a dúfam, že to inšpiruje aj dnešných mladých začínajúcich dizajnerov, že aj keď roky predtým nemali žiadne peniaze, skúmali oblasti filmu, nábytku, bývania, architektúry, výstav. Finančne z toho nemali nič. Ak projekty beriete iba preto, že vám zarobia, nakoniec vám žiadne peniaze nebudú